
Největší básník

Cyklus dramatických nesmyslů

Roman Sikora

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ano, rodina. Jedna velká přátelská rodina. Rodina p-p-p-p-p-p-p-p-p-p-p-p...

ŘEDITEL: Ano?

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: ...p-p-p-p-p-přátel.

ŘEDITEL: Správně. Přátel rodina. Jedna velká rodina. Kde my to přestat? Ano, u chabosti hra tvoje.

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ne, ne. Vy chtít tajnou informace ř-ř-ř-ř-ř...

ŘEDITEL: Ty vědět tajná informace? Jaká, proboha? Intriky být proti mně? Kdo chtít mě sesadit? Pošlapat dílo moje? Na magistrát města něco proslechnout se? Že nepohodlný já být? Že tři vily já vystavět za dotace kulturní? Mít přece dvě děti! Tvářit se ale posledně všici přátelsky. Vždyť v tenis já vyhrávat je nechat vždycky. No ano, úsměv samý a pak do zad kudla. Ale vždyť já pojistit se na všestranu.

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Všestrana?

ŘEDITEL: No ano všestrana. Jedna půlka všestrany volňáska pravidelně dostat, druhá půlka všestrany kongres si uspořádat tady. A všestrana celá si tu moct s celebritou rukou potrást. Občas se všestrane hvězdička vycházející předhodit k povečeří. Mladé, šťávnaté, libové. Ty znát, jak to chodit.

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ne, to neznat. *(Pauza. A opět vyskočí a kope se patami do zadnice. Ředitel se hurónsky směje, téměř smíchy slzí.)*

ŘEDITEL: Ale to být chyba, příteli. Chyba velká být. Ty nedivit se pak, že nebýt dosud největší. Jak já být. *(Zasní se.)* Největší ředitel.

(Vstoupí sekretářka.)

SEKRETÁŘKA: Vy dát si kávu, pan ředitel?

ŘEDITEL: Jistě, samozřejmost, rád...

(Sekretářka odejde.)

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK *(za ní)*: Mo-mo-mo-mo-mo-mo-mo... *(sekretářka už odešla)* mo-mo-mo... *(Zmlkne v beznaději.)*

ŘEDITEL: Kde my to přestat?

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Vy chtěl jste mi ta-ta-ta-ta-ta...

ŘEDITEL: Á, už vědět já. Napsat ty hru pro nás. Ne špatná být. Ale dobrá ani.

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ano.

ŘEDITEL: Trochu vadit mi, že velké role tam nebýt. Příležitost pro herce řádná. Vědět ty, co myslet já? Herci reptat určitě by. Co na vzdělání chybět jim, na reptání nadbývá. Ty znát to?

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ale...

ŘEDITEL: A pak to mnoho postav. To vážně mnoho být.

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ale...

ŘEDITEL: Vždyť ty chovat se k nim jako kat. Jen co objevit se, hlava dolů, ze scény pryč a už na ní nikdy víc. Chtěl ty něco říct?

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Říkat vy kdysi, že já nemám se omezit nechat ničím. Že volná ruka mít.

ŘEDITEL: Opravdu? No ale moc co je, je moc, to vědět ty. Divadla praxe, to je to oč běžet tu. A pak já nerozumět, proč ta ženská, ta Božena, proč pořád mluvit o štěstí? Vždyť je ho všude tolik. Tak ať si svůj krajíc ukrojit a konečně spokojená být. A ta láska její k tomu Josef... To přece úplně z jiného světa být! Co říct to má pro diváka dneska? Takto milenci se k sobě nechovat.

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: A-a-a-a-a-a...

ŘEDITEL: Ano?

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ale to nebýt moje hra.

ŘEDITEL: Ne? Tak vidět ty. Aspoň teď vědět, jak psát ty nemět.

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ta moje hra jmenovat se Ifigenie v autě.

ŘEDITEL: Tak. Co to být za jméno Ifigenie? No v autu, to chápat já. Ale jinak myslet si, že ten příběh s dobou dneska nic společné nemít. A proč ten její...?

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Achilles.

ŘEDITEL: Jistěže, Achilles, já dvakrát to číst. Vědět dobře, že Achilles. Fotbalista. Proč mu bránit, aby šel za štěstí? Copak ona nechápat, že kariéra důležitá být? A proč se k ní nakonec vrátit. Přestup do první liga, být důležitý přece. Ifigenie to chápat muset. A ona? Nechápat. Proč odsuzovat ho, že být nejlepší? I ty chtít být nejlepší. I já chtít být nejlepší. Všichni chtít být nejlepší. Co by stát se, kdyby nikdo nechtít být nejlepší? Já myslet, že Ifigenie to chápat měla by. A ty taky. Ty nechtít být nejlepší?

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ano, ch-ch-ch-ch-ch-ch-ch...

ŘEDITEL: Proto ty tady. Já ukázat ti, jak být nejlepší. Ifigenie má dát mu do ruky pušku a říct: „Ty jít! Já šťastná být, když ty šťastný být. Tvůj úspěch být mým úspěchem.“ Psát si to ty? (*Básník čile uchopí pero a zapisuje.*) „Ta druhá žena ti víc dá, než dát já. A děti naše plát hrdost budou, když ty slavný být.“ To je co? Nečíst to já ani a hned vědět, jak vylepšit.

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: S-s-s-s-skvělé!

ŘEDITEL: Že? A zbytek ty dopsat. Písnička připsat, tanečky. Trochu radost vložit do toho. Lid chce radost mít. Na svět být zla tolik, za které nikdo nemoct a nemoct ho nikdo řešit ani. Takový osud to je. Smutný, to ano. Ale radostí být mnoho jiných, drobných. Když láska nebýt, tak ať jede na Malorca, Káhira, Benátka. To dneska moct ona už. A nebýt to kdysi dobré tak. Pamatovat ty? Nesvoboda. Cenzura.

NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: A-a-a-ano. Zlá čas.

- ŘEDITEL: Přesně. Zlá čas. Teď lepší čas nastat. Proč neklid vsouvat do duše divák? Kdo chtít se dívat na tragédii. Komédie, sranda, jak božský Werich říkat, to muset se. O lásce psát. Nic nevyřešit to, ale oblažit aspoň. Divadlo nikdy svět nespasit.
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ano, ano, to-to-to já vědět. *(Opět vyskočí a kope se patami do zadnice. Ředitel se hurónsky směje.)*
- ŘEDITEL: Přítel můj, už já dřív chtít se zeptat, co ty to pořád dělat?
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Co? Toto? *(Kope se patami do zadnice.)*
- ŘEDITEL *(se hurónsky směje)*: Ano, toto.
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: To já ukázat chtít jenom, že vědět já, co si divák žádat dneska. Humor, legrace, sranda.
- ŘEDITEL: No, ano, ano. Ale oduševnělost. Duchaplnost je do toho třeba trochu vložit.
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK *(zvedne židli a utírá si jí nos, ředitel se hurónsky směje)*: Co takto? Nebo takto? *(Chvilí stojí a pak si podrazí nohy a sekne sebou o zem. Ředitel se hurónsky směje.)*
- ŘEDITEL: To předtím, být dost lepší.
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Toto? *(Utírá si nos židlí. Ředitel se hurónsky směje.)*
- ŘEDITEL: Ne, ne, to úplně první.
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Toto? *(Kope se patami do zadnice. Ředitel se směje ze všeho nejvíc.)* B-b-b-b-být rád, že vám se líbit to.
- ŘEDITEL: Ty k smrti usmát mě. Teď já na záchod muset. *(Stále se bouřlivě směje a odchází.)* To dobré být. To dobré být...
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK *(chvilí bezradně stojí a pak vzhledne zoufale k nebi)*: Pane Bože, ty to vidíš!
(Za ohromného hromobití a sborového zpěvu „halelujá“ a „hossana“ sestupuje s nebe Anděl Páně v pravé ruce s mečem plamenným a s povědomým zarputilým výrazem ve tváři.)
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Tak přece jen je něco na nebesích.
(Anděl Páně si přendá meč planoucí z pravé ruky do levé a vytne postupně, výchovně a systematicky Největšímu Básníkovi několik rázných políčků.)
- ANDĚL PÁNĚ: Copak tě ve škole naučili, že umění je bytostnou výpovědí o světě?! *(Políček.)* Že umění je způsobem nazírání na svět?! *(Políček.)* Že na nebesích není nic a úkolem umění je svět znova a znova v nerovném boji s nepravdou a omyly pojmenovávat, osmyslňovat a alespoň se pokoušet jej pro sebe učinit obyvatelným?! *(Políček.)*
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK *(se chytne za bitou stranu tváře)*: Au! *(Rezignovaně.)* Ale učili. Jistěže mě to učili. Ale jenom někteří. *(Políček.)* Tak co mám vlastně dělat? Umřít hladu?
(Anděl Páně chvíli přemýšlí. Pak Největšímu Básníkovi vrazí nejrzáznější z políčků a vykřikne...)
- ANDĚL PÁNĚ: Tvoř podle svého svědomí, hňupe! *(A zmizí na nebesích.)*

(Vstoupí ředitel. Čmucha.)

- ŘEDITEL: Tak už byl tady zas. Vždycky po něm zbude ten nesnesitelný sirný pach řeči o svědomí. *(Básník na něj vyjeveně hledí.)* Taky se umím vzletně vyjadřovat. Ale pročpak bych to dělal? Kdo to dneska potřebuje? Myslíš, že bych to takhle daleko dotáhl, kdybych si hrál na něco výjimečného? Kdybych chtěl dělat to jeho bytostné umění a ne umění pro obyčejné lidi, divadlo pro diváka?
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: N-n-n-n-ne.
- ŘEDITEL: Dobře. To je, příteli, dobrý začátek slibná kariéra. Tak kde my to přepsat. Pardon, přestat.
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Že já muset př-př-př-př-přepsat h-h-h-hru, kterou já ne-ne-ne-nenapsat a vy ji nikdy ne-ne-ne-nečíst.
- ŘEDITEL: To být o to lepší. Teď vědět, jak jít na to. *(Nastaví ruku k políbení. Pak si náhle ještě na něco vzpomene.)* A zapomenout bych. Tajná informace mít. Režisér přečíst hru tvoji a říct, že má nová hra autora slavnějšího.
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: A-a-a-a-ano?
- ŘEDITEL: No, jak vidět, muset se snažit ty. Nebo ty nechtít?
- (Básník chvíli stojí a pak vykřikne.)*
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ale a-a-a-a-ano! *(Několik marných pokusů o vyslovení odhodlání.)*
CH-CH-CH-CH... CH-CH-CH-CH-CH-CH-CH-CH-CH...
- ŘEDITEL: Nebo ty nechtít?
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK: Ch-ch-ch-ch-ch...Bože, jak já CH-CH-CH-CH...
- ŘEDITEL: Boha si na pomoc radši nevolat. Půjde to líp. Takže?
- NEJVĚTŠÍ BÁSNÍK *(sebere veškerou vnitřní sílu)*: Ano, já... CHTÍT!

(Ředitel nastaví ruku k políbení. Největší Básník se k ní dychtivě vrhá.)

Večer umělců

(V blíže neurčené době, na blíže neurčeném místě, v blíže neurčené mentalitě, s blíže neurčenými charaktery, s blíže neurčenými obličejí, bez blíže určených herců. Jedno je jisté. Je to čistočistá pravda. Malebné skupení umělců. Nad všemi ční Největší básník. Znamená to, že nad všemi vyniká, že je převyšuje, že je prostě na podstavci. Inu Největší básník. Celou dobu se nehýbe.)

sponzor: Pánové a dámy, dovoluji, abych pronesl jen několik slov k právě shlédnutému dílu. Největší Básník již několikrát prokázal svůj nezměrný talent literární. Jeho strofy, jeho bystrá a jiskrná próza, to vše jej činí zjevem mimořádným. Ani tento jeho první film o velikých lidských osudech naší malé vlasti se v tomto neliší od jeho děl předešlých. A sám za sebe mohu pouze říci: Místře, děkuji. Přátelé, dovoluji si vás nyní pozvat na malé občerstvení, které pro vás připravila naše firma MPS a.s., hlavní sponzor filmu a tohoto večera. Poté bude ve prospěch umění následovat malá prezentace některých výrobků naší firmy.

(Potlesk. Přijíždí obrovský, pod jídlem a pitím se prohýbající stůl. Přítomní se na něj hladově vrhají a spokojeně pomlaskávají, pochrochtávají, cpou se. Bezejmenné, protože nijak ve srovnání s Největším Básníkem nevynikající umělce, epigony, nohsledy, lichometníky a notorické estetické i neestetické hladovce nebudu označovat jmény.)

- Doporučuji vám ty závitky nadívané špenátem a uzeným. Minule byly výborné.
- Zajímalo by mě, jestli na všechny oslavy tohoto druhu připravuje jídlo stejný kuchař.
- Jaký má ten člověk podivný kostým.
- Myslíte, že se na to někdo specializuje?
- No, třeba.
- To je jeden známý malíř. Nejspíš shání sponzory.
- Řízečky, řízečky.
- Je dobře, že tady ještě vůbec někdo myslí na umění a kulturu.
- Jako třeba MPS a.s., že?
- Miluji malé řízečky. Ale ani velké, pořádně prosmažené řízky nejsou k zahození.
- Co jsou ovšem požitky z jídla ve srovnání s mimořádným uměleckým zážitkem.
- Čuně! (*Facka.*)
- Promiňte, já nerad. (*Další facka.*)
- A pak se říká, že umělci jsou svobodomyšlní.
- Nebo uvolnění.
- Uvolnění od předsudků.
- Jsou to měšťáci! Měšťáci! Největší měšťáci jsou umělci. (*To vykřikl mladý umělec.*)
- To je originální. Zapišu si to.

- Mohl bys to požit do své nové knihy. Tedy použít jsem vlastně chtěla říct.
- Ano, málokdo doceňuje fakt, že to, co činí z dnešního umění záležitost tak mimořádnou je jeho úzké sepětí s kapitálem a ekonomickými elitami.
- Slouhovství! Slouhovství!
- Ten chlapec se mi líbí.
- Je tak originální.
- Ale kdeže. Všechno už tady bylo. Jenom chce být zajímavý.
- Kdo je tamta krásná žena? Krásná, krásná...
- Myslím, že žena sponzora.
- Zbožňuju míchané nápoje.
- Šlapka, šlapka. Nóbl šlapka. Sponzor si ji koupil na dnešní párty.
- Viděl jsem váš poslední film. Byl skvělý.
- Děkuji. Taky se mi moc líbil. Váš byl taky výjimečný. Zvlášť závěr. Jak se ti dva mladí lidé k sobě nakonec vrátí, někdo zůstane osamělý, někdo zjistí, že to, co mu v životě chybělo, byl dobrý sex, to dítě najde ztracenou maminku, někdo zemře a někdo i přesto všechno nadále rád skáče padákem. Silná výpověď. A přitom tak věrně zachycuje rozmanitost a možnosti, které nám dnešní svět poskytuje. Jen je se třeba umět rozhodnout. A ten styl. Velká inovace. Velká.
- Tak to jsem nenatočil já.
- Smrt umění přecpaných břich!
- Vždycky jsem si myslela, že na takových událostech nesmí chybět trocha té avantgardy.
- Proto sem tak ráda chodím.
- Mělo by být víc tak ochotných sponzorů, jako MPS a.s.
- Ano, naše umění rozhodně pomoc potřebuje.
- Čí je, prosím vás, ten černý bavorák u vchodu? Měl by přeparkovat.
- A co jste tedy natočil?
- Jmenovalo se to Hořká kůže.
- Ach ano, vzpomínám si. To jsem viděl. Pěkné. Pěkné.
- Vem mi tam ještě drink.
- Který?
- Ještě ten zelený.
- Přijde dneska ministr?
- Slyšel jsem, že ano. Ale zatím tady není.
- To víte, ministři. Na obyčejné lidi kašlou.
- Vždycky jste byl velký opozičník.

- Ale proto mě máte přece tak ráda. (*Proneseno již s plnou pusou.*)
- Ach to jste vy! Tak jaký film jste to tedy natočil?
- Jmenovalo se to Hořká kůže.
- Ano, to jsem viděl. Velmi nadějný film. Jen tak dál.
- Děkuji.
- O čem to pojednávalo?
- To bílé víno není tak dobré jako to červené. I když francouzské, i když francouzské. Obě. Kvalitní.
- Taky nemám ráda nekvalitní věci.
- No, snažil jsem se natočit film o historické pravdě o...
- Dneska ti to sluší. Promiňte.
- Hnůj! Hnůj! Hnůj! (*Opět mladý umělec.*)
- No zajímal mě problém viny německého národa za rozpoutání druhé světové války.
- A k čemu jste došel?
- Dneska ho dostanu do postele.
- Hřebečka.
- Národ, ať už je jakýkoli, je nevinný.
- To je hezké. A kdo je vinen?
- Zlo v nás ve všech, které se nás vlastně vůbec netýká.
- Originální. Promiňte. Koho to nevidím! Slavný divadelní kritik.
- No tak slavný zas ne.
- To ne.
- Jak se díváte na zřízení toho vládního výboru pro umění?
- Jako na ohrožení demokracie. To je přece jasné. (*A zase s plnou pusou.*) Ale my se nedáme. Když bude třeba půjdeme do toho.
- Prodejci zbraní jsou báječní lidé. Vždycky k nim jezdím v létě do Španělska. Seznámila jsem se s nimi hned po pádu opony. Ti lidé se vůbec nezabývají takovými těmi triviálními problémy. Žijou lehce a svobodně. Vždycky si tam tak odpočínou.
- Do čeho?
- No do vlády.
- Mohla by zase stávkovat televize.
- To by nám mohlo zaplnit divadla. Aspoň na nějaký čas.
- Divadlo je mrtvé!
- Neplet' se do věcí, kterým nerozumíte, mladíku.

- To nic. Za chvíli se ožere a oněmí. Mícháné nápoje lezou rychle do hlavy.
- Už teď sotva mluví.
- Dámo nešahejte mi na koule. (*Zase mladý umělec, to předtím pochopitelně taky.*)
- Čuně!
- Mladíku, chovejte se slušně.
- Mládí se potřebuje vybouřit. Taky jsme nebyli jiní.
- Dostanete první kšeft a hned je dobře.
- Miluju vzrušení. Je to tady skoro jako na nějaké kokainové párty. Je tady dokonce i guláš.
- Být na štíru se zákonem je pro umělce vždycky tak trochu pravidlo.
- Ano, umělec by měl tak trochu vždycky stát na okraji.
- Největší Básník je vycpaný! Je vycpaný! Je vycpaný! (*To křičí opět mladý umělec, který utrl Největšímu Básníkovi ruku, běhá s ní kolem stolu a mlátí jí hosty po hlavách.*)
- Už by tomu měl konečně někdo učinit přítrž. Taková ohavnost!
- Měl by ho někdo vyvést.
- Tak pojď. Už máš dost.
- Nejdů.
- Nejdeš? Po dobrém.
- Nejdů ani po dobrém.
- Tak nejdeš?
- Nejdů!
- No tak si teda nejdi.
- Správně. Přece se nebudeme zbavovat mládí.
- Správně! Nikdy nevíte, kam to dotáhne.
- Bože, já už nemůžu.
- Rauty jsou náročné, velmi náročné. Bývám z nich vždycky tak unavená. A někdy mě z nich, představte si, dokonce bolí i hlava.
- Umění by mělo pojednávat o velkých všelidských a nadčasových tématech.
- Cihla je taky napřed bahno a pak hoří.
- Ano, a zejména o vztazích mezi lidmi.
- A s vroucností. Já se vroucnosti vždycky bál. A teď už se nebojím.
- Jakpak se asi dneska mají děti v Somálsku?
- Miluju váš originální smysl pro humor.
- Teď je hladomor v Etiopii. Naštěstí tam mají velká stáda slonů.

- Ty už snědli.
- Snědli?
- To proto je tam ten hladomor.
- Nechápu, jak může být ještě někde ve světě hladomor.
- Nedokonalý systém, kterým jsou věci uspořádány. Ale je to rok od roku lepší.
- Taky mi to tak připadá.
- Já taky nemyslím na diváka. Copak se švec, který šije botu, stará o to, kdo ji bude nosit?
- Správně! Na boty máme ševce!
- Umění sebou nese tisíce drobných tajemství, podobně jako tisíce fleků po zabitých komárech.
- Hov-no. *(Velmi protáhle a ztěžka mladý umělec, kdesi pod tabulí.)*
- Správně! Mělo by bojovat s tou nostalgií po komunismu a především být apolitické.
- Správně! Na politiku máme politiky.
- Správně! Na obchod máme obchodníky.
- Na umění umělce!
- A na odpadky popeláře.

zbrojař: Dámy a pánové, nyní mi věnujte chvilku pozornosti. Pro zpestření večera se vám naše firma MPS a.s., tedy Malé Palné Skladné akciová společnost, rozhodla prezentovat jeden ze svých nejnovějších výrobků, kulomet VN 12, tedy Velký Neskladný ráže dvanáct milimetrů, úctyhodné to dílo tradic našeho zbrojního průmyslu. Tato obdivuhodná zbraň dokáže za sekundu vypálit až pět set ran. Prosím ukázkou.

(Kulomet vypálí za čtyři sekundy dva tisíce ran a tato hra může skončit.)